YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
15 päivänä syyskuuta 1998 *

Yhdistetyissä asioissa C-279/96, C-280/96 ja C-281/96,

jonka Tribunale di Genova (Italia) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevissa asioissa

Ansaldo Energia SpA

vastaan

Amministrazione delle Finanze dello Stato,

ja

Amministrazione delle Finanze dello Stato

vastaan

Marine Insurance Consultants Srl,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

ja

GMB Srl ym.

vastaan

Amministrazione delle Finanze dello Stato

ennakkoratkaisun perusteettoman edun palautusta koskevan yhteisön oikeuden tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat H. Ragnemalm, M. Wathelet ja R. Schintgen sekä tuomarit G. F. Mancini, J. C. Moitinho de Almeida, P. J. G. Kapteyn, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), L. Sevón ja K. M. Ioannou,

julkisasiamies: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies D. Louterman-Hubeau,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Ansaldo Energia SpA, edustajinaan asianajaja Maria Costanza, Milano, ja asianajaja Paolo Centore, Genova,

— Marine Insurance Consultants Srl, edustajinaan asianajajat Kristian Kielland ja Valentino Bassetto, Genova,

— GMB Srl ym., edustajinaan asianajajat Giuseppe Conte ja Giuseppe Giacomini, Genova,

— Italian hallitus, asiamiehenään ulkoasiainministeriön diplomaattisten riita-asioiden osaston osastopäällikkö professori Umberto Leanza, avustajanaan valtionasiamies Ivo M. Braguglia,

— Ranskan hallitus, asiamiehinään ulkoasiainministeriön oikeudellisen osaston jaostopäällikkö Catherine de Salins ja saman osaston ulkoasiainsihteeri Gautier Mignot,

— Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään Treasury Solicitor's Departmentin virkamies Stephanie Ridley, avustajanaan barrister Nicholas Paines,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies Enrico Traversa,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Ansaldo Energia SpA:n, Marine Insurance Consultants Srl:n, GMB Srl ym:n, Italian hallituksen, Ranskan hallituksen ja komission 3.2.1998 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.3.1998 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Tribunale di Genova on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 27.6.1996 ja 19.7.1996 tekemillään kolmella sisällöltään samanlaisella päätöksellä, jotka ovat saapuneet yhteisöjen tuomioistuimeen 21.8.1996, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kaksi ennakkoratkaisukysymystä perusteettoman edun palautusta koskevan yhteisön oikeuden tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty asioissa, joissa vastapuolina ovat yhtäältä Italian veroviranomaiset ja toisaalta Ansaldo Energia SpA (jäljempänä Ansaldo Energia), Marine Insurance Consultants Srl (jäljempänä Marine Insurance Consultants) sekä GMB Srl ja 11 muuta osakeyhtiötä tai rajavastuuyhtiötä (jäljempänä GBM ym.) ja joka koskee yhtiöiden yritysrekisteriin merkitsemisestä perittävää maksua (jäljempänä rekisteröintimaksu).

3 Rekisteröintimaksusta on säädetty 26.10.1972 annetulla tasavallan presidentin asetuksella nro 641 (Gazzetta Ufficiale di Republica Italiana, jäljempänä GURI, nro 292, 11.11.1972, liite nro 3; jäljempänä asetus nro 641/72). Yhtiöiden perustamiskirjojen rekisteröimisestä kannettavan maksun määrää ja maksukausia on muutettu tämän jälkeen useasti.

4 Rekisteröintimaksua korotettiin ensinnäkin huomattavasti 19.12.1984 annetulla asetuksella (decreto-legge) nro 853 (GURI nro 347, 19.12.1984), joka on muutettu laiksi 17.2.1985 annetulla lailla nro 17 (GURI nro 41 bis, 17.2.1985) ja jossa säädetään myös, että tämä maksu on maksettava paitsi yhtiön perustamiskirjaa rekisteröitäessä, myös tämän jälkeen jokaisen kalenterivuoden kesäkuun 30. päivänä. Tämän jälkeen maksun määrää on muutettu uudelleen vuosina 1988 ja 1989.

Vuonna 1989 maksun suuruudeksi säädettiin osake- ja kommandiittiosakeyhtiöiden osalta 12 miljoonaa Italian liiraa (ITL), rajavastuuyhtiöiden osalta 3,5 miljoonaa ITL ja muiden yhteisöjen osalta 500 000 ITL.

5 Rekisteröintimaksua koskevassa, yhdistetyissä asioissa C-71/91 ja C-178/91, Ponente Carni ja Cispadana Costruzioni, 20.4.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. I-1915; jäljempänä Ponente Carni -tuomio) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että pääoman hankinnasta kannettavista välillisistä veroista 17 päivänä heinäkuuta 1969 annetun neuvoston direktiivin 69/335/ETY (EYVL L 249, s. 25) 10 artiklaa on tulkittava niin, että jollei direktiivin 12 artiklassa toisin säädetä, siinä kielletään vuosittaisen maksun kantaminen pääomayhtiöiden rekisteröinnin perusteella siitä huolimatta, että tämän maksun tuotto käytetään niiden viranomaisten toiminnan rahoittamiseen, joiden tehtäviin kuuluu kyseisen rekisterin ylläpitäminen. Yhteisöjen tuomioistuin totesi myös, että direktiivin 69/335/ETY 12 artiklaa on tulkittava niin, että tämän säännöksen 1 kohdan e alakohdassa mainittuja korvausluonteisia maksuja voivat olla korvaukset, jotka peritään vastikkeena toimista, jotka suoritetaan lain perusteella yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi, kuten pääomayhtiöiden rekisteröimisestä. Näiden maksujen määrät, jotka voivat vaihdella yhteisön oikeudellisen muodon mukaan, on laskettava kyseisestä toimesta aiheutuvien kustannusten perusteella, ja nämä kustannukset voivat olla arviomääräisiä.

6 Tämän tuomion johdosta 30.8.1993 annetulla asetuksella (decreto-legge) nro 331 (GURI nro 203, 30.8.1993), joka muutettiin laiksi 29.10.1993 annetulla lailla nro 427 (GURI nro 255, 29.10.1993), rekisteröintimaksun määräksi säädettiin 500 000 ITL kaikkien yhteisöjen osalta, ja maksun vuosittaisesta kantamisesta luovuttiin.

7 Ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee, että Ansaldo Energia ja GMB ym. ovat nostaneet Tribunale di Genovassa kanteet, jotta veroviranomaiset velvoitettaisiin maksamaan lainmukaisine korkoineen näille yhtiöille takaisin ne määrät, jotka ne olivat maksaneet vuotuisina rekisteröintimaksuina vuoteen 1992 asti. Veroviranomaiset puolestaan vaativat, että Tribunale peruuttaisi tai kumoaisi puheenjohtajansa määräyksen, jolla veroviranomaiset määrättiin palauttamaan Marine Insurance Consultantsille sen vaatimat vastaavanlaiset määrät.

8 Veroviranomaiset ovat esittäneet, että rekisteröintimaksu on korvausluonteinen maksu, minkä vuoksi se on yhteensopiva direktiivin 69/335/ETY kanssa. Veroviranomaiset ovat vedonneet toissijaisesti asetuksen nro 641/72 13 §:ään, jonka mukaan "oikeus palautukseen menetetään, jos verovelvollinen ei vaadi erehdyksessä maksetun veron tai maksun palauttamista kolmen vuoden kuluessa tämän veron tai maksun maksupäivästä [— —]". Lisäksi ne ovat väittäneet, että asiassa on sovellettava 22.7.1994 annetulla lailla nro 457 (GURI nro 171, 23.7.1994) laiksi muutetun, 25.3.1994 annetun asetuksen (decreto-legge) nro 307/94 (GURI nro 119, 24.5.1994; jäljempänä asetus nro 307/94) 3 §:n mukaisesti kolmen prosentin puolivuotiskorkokantaa, kuten kaikkiin muihinkin valtion palautusvelvoitteisiin. Tässä säännöksessä säädetään seuraavaa: "Tämän asetuksen tultua voimaan valtionvarainministeriö voi vahvistaa päätöksellään korkokannan, jota sovelletaan valtiolta oleviin verosaataviin ja valtion verovelkaan, ottaen tältä osin huomioon rahoitusmarkkinoiden kehittymisen; 26.2.1994 annetulla lailla nro 133 tehtyjen muutosten jälkeen laiksi muutetun, 30.12.1993 annetun asetuksen nro 557 13 §:ää sovelletaan edelleen."

9 Tribunale di Genova toteaa kolmessa ennakkoratkaisupyynnössään, että Ponente Carni -tuomiosta ilmenee selvästi, että rekisteröintimaksu on direktiivin 69/335/ETY 10 ja 12 artiklan vastainen. Tribunale tuo lisäksi esiin, että Corte Suprema di cassazione vahvisti 23.2.1996 antamassaan tuomiossa nro 3458, että rekisteröintimaksua ei ole pidettävä direktiivin 12 artiklassa tarkoitettuna korvausluonteisena maksuna. Samassa tuomiossa Corte Suprema di cassazione totesi myös, että rekisteröintimaksun palauttaminen kuuluu asetuksen nro 641/72 13 §:n soveltamisalaan.

10 Tribunale di Genova epäilee kuitenkin, ovatko palauttamista koskevat kansalliset säännökset ristiriidassa yhteisöjen tuomioistuimen sen oikeuskäytännön kanssa, joka koskee yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamista, ja erityisesti asiassa C-208/90, Emmott, 25.7.1991 annetun tuomion (Kok. 1991, s. I-4269) kanssa.

11 Tribunale di Genova pohtii myös sitä, ovatko sellaiset kansalliset säännökset yhteisön oikeuden vastaisia, joissa säädetään, että kaikkiin valtiolla oleviin palauttamisvelvoitteisiin sovelletaan kolmen prosentin puolivuotiskorkokantaa niin, että korkoa maksetaan kyseisen oikeudenkäynnin vireillepanoajankohdasta lähtien sillä

edellytyksellä, että viranomaiset ovat toimineet vilpittömässä mielessä. Lisäksi Tribunale toteaa, että perusteettoman edun palautusta koskevien *codice civile*n säännösten mukaan lainmukainen vuosikorko on kymmenen prosenttia ja että korkoa maksetaan siitä päivästä, jolloin kyseinen oikeudenkäynti saatettiin vireille, sillä edellytyksellä, että maksun vastaanottaja oli vilpittömässä mielessä.

12 Tribunale di Genova on tämän vuoksi lykännyt asian käsittelyä ja esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kaksi ennakkoratkaisukysymystä:

"1) Ovatko yhteisön oikeuden kanssa yhteensopivia sellaiset kansalliset säännökset, joilla asetetaan yhteisön oikeusjärjestykseen perustuvaa oikeutta koskevan kanteen nostamiselle sellainen määräaika, joka alkaa kulua ennen kuin se direktiivi, jolla tämä oikeus on annettu, on saatettu asianmukaisesti ja täydellisesti osaksi kansallista oikeusjärjestystä?

2) Onko yhteisön oikeuden kanssa yhteensopivaa se, että sellaiselle henkilölle, jonka oikeutta on myönnetty loukatun ja jonka vaatimus tiettyjen maksettujen määrien palauttamisesta on hyväksytty, maksettaviin määriin sovelletaan sellaisia laskentasääntöjä, jotka ovat erilaisia ja epäedullisempia kuin yksityisten välisiä edunpalautuskanteita koskevat laskentasäännöt ja jotka on antamallaan säädöksellä sisällöllisesti määrittänyt se sama viranomainen, joka on loukannut mainittua oikeutta?"

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

13 Ensimmäisellä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa kysyä yhteisöjen tuomioistuimelta, onko yhteisön oikeuden vastaista se, että jäsenvaltio ei palauta direktiivin vastaisesti kannettuja veroja tai maksuja sen vuoksi, että oikeus palautukseen on menetetty sellaisen kansallisen määräajan päättymisen vuoksi, joka alkaa kulua kyseisen veron tai maksun maksamispäivästä, vaikka kyseisenä päivänä direktiiviä ei ollut vielä pantu asianmukaisesti täytäntöön kansallisessa oikeudessa.

14 Ne kolme hallitusta, jotka ovat esittäneet tässä asiassa huomautuksensa, ehdottavat — toisin kuin kantajayhtiöt — tähän kysymykseen vastattavan kieltävästi. Nämä hallitukset katsovat, että jäsenvaltiolla on oikeus vedota nyt kyseessä olevan määräajan kaltaiseen kansalliseen preklusiiviseen määräaikaan, kun sitä sovelletaan samalla tavalla sekä yhteisön oikeuteen perustuviin vaatimuksiin että kansalliseen oikeuteen perustuviin vaatimuksiin ja kun sillä ei tehdä yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (asia 33/76, Rewe, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 1989 ja asia 45/76, Comet, tuomio 16.12.1976, Kok. 1976, s. 2043). Näiden hallitusten mukaan edellä mainitussa asiassa Emmott annettua tuomiota on tulkittava siihen liittyneiden erityisolosuhteiden valossa, minkä yhteisöjen tuomioistuin on vahvistanut asiassa C-338/91, Steenhorst-Neerings, 27.10.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. I-5475) ja asiassa C-410/92, Johnson, 6.12.1994 antamassaan tuomiossa (Kok. 1994, s. I-5483).

15 Komissio väitti nyt esillä olevassa asiassa aluksi, että edellä mainitut, asioissa Steenhorst-Neerings ja Johnson annetut tuomiot liittyivät sellaisiin vaatimuksiin, jotka koskivat perusteettomasti myöntämättä jätettyjä sosiaalietuuksia, ja että tämän vuoksi niillä ei ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa. Komissio katsoi, että Emmott-tuomiossa annettua ratkaisua on sovellettava yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamista koskeviin vaatimuksiin, koska muuten jäsenvaltio hyötyisi siitä, ettei se ole noudattanut yhteisön oikeutta. Suullisessa käsittelyssä komissio on kuitenkin luopunut tästä näkemyksestään ja myöntänyt, että kun otetaan huomioon asiassa C-188/95, Fantask ym., 2.12.1997 annettu tuomio (Kok. 1997, s. I-6783), tätä näkemystä on pidettävä virheellisenä.

16 Lisäksi koska perusteettomasti kannettujen kansallisten verojen ja maksujen palauttamisesta ei ole annettu yhteisön säännöksiä, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä voidaan määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat oikeussubjektien oikeudet; nämä menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansalliseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia, eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeuteen perustuvien oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (ks. erityisesti em. asia Rewe, tuomion 5 kohta, ja asia Comet, tuomion 13 ja 16 kohta sekä uudemman oikeuskäytännön osalta asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta).

17 Yhteisöjen tuomioistuin on todennut tämän viimeksi mainitun periaatteen osalta, että yhteisön oikeuden mukaista on se, että oikeussuojakeinojen käyttämiselle asetetaan kohtuulliset määräajat, joilla edistetään sekä asianomaista maksuvelvollista että kyseistä viranomaista suojaavaa oikeusvarmuutta (ks. em. asia Rewe, tuomion 5 kohta, em. asia Comet, tuomion 17 ja 18 kohta, ja em. asia Denkavit italiana, 23 kohta; ks. myös asia C-261/95, Palmisani, tuomio 10.7.1997, Kok. 1997, s. I-4025, 28 kohta ja asia C-90/94, Haahr Petroleum, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4085, 48 kohta). Sillä, että yhteisöjen tuomioistuin on antanut ennakkoratkaisutuomion kyseessä olevan yhteisön oikeussäännön tulkinnasta, ei ole tältä osin merkitystä (ks. em. asia Rewe, tuomion 7 kohta).

18 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on todennut asiassa C-231/96, Edis (Kok. 1998, s. I-4951), ja asiassa C-260/96, Spac (Kok. 1998, s. I-4997), tänään annetuissa tuomioissa (44 ja 27 kohta), ennakkoratkaisukysymyksen ensimmäiseen osaan annetusta vastauksesta ilmenee, että yhteisön oikeuden vastaista ei periaatteessa ole se, että jäsenvaltio hylkää yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen tai maksujen palauttamista koskevan vaatimuksen vetoamalla kolmen vuoden kansalliseen määräaikaan, jonka laiminlyönnistä seuraa takaisinsaantioikeuden menettäminen.

19 On tosin totta, että edellä mainitussa asiassa Emmott antamansa tuomion 23 kohdassa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että ennen kuin direktiivin vastaisesti toimiva jäsenvaltio on asianmukaisesti saattanut direktiivin osaksi kansallista oikeusjärjestystään, sillä ei ole oikeutta vedota siihen, että oikeudenkäynti, jonka yksityinen oikeussubjekti on saattanut vireille sitä vastaan turvatakseen tämän direktiivin säännösten mukaiset oikeutensa, on saatettu vireille liian myöhään ja että kyseinen määräaika voi alkaa vasta siitä ajankohdasta, kun direktiivi on asianmukaisesti saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä.

20 On kuitenkin huomattava, että — kuten edellä mainitussa asiassa Johnson annetun tuomion 26 kohdassa on todettu — edellä mainitussa asiassa Steenhorst-Neerings annetusta tuomiosta ilmenee, että Emmott-tuomiossa tehty ratkaisu oli perusteltavissa juuri tuon asian erityisillä olosuhteilla, koska pääasian muutoksenhakija menetti määräajan laiminlyömisen vuoksi kokonaan mahdollisuuden vedota yhteisön direktiiviin perustuvaan oikeuteensa tasa-arvoiseen kohteluun (ks. myös em. asia Haahr Petroleum, tuomion 52 kohta ja yhdistetyt asiat C-114/95 ja C-115/95, Texaco ja Olieselskabet Danmark, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4263, 48 kohta).

21 Yhteisöjen tuomioistuin on siksi todennut edellä mainitussa asiassa Fantask ym. antamassaan tuomiossa, että yhteisön oikeuden vastaista ei ole se, että jäsenvaltio, joka ei ole pannut asianmukaisesti täytäntöön direktiiviä 69/335/ETY, hylkää

direktiivin vastaisesti kannettujen verojen tai maksujen palauttamista koskevat vaatimukset vetoamalla kansalliseen viiden vuoden vanhentumisaikaan, joka alkaa kulua verojen tai maksujen eräpäivästä (ks. myös em. asia Edis, tuomion 47 kohta, ja em. asia Spac, tuomion 30 kohta).

22 Lisäksi asiakirja-aineiston ja suullisessa käsittelyssä käytyjen keskustelujen perusteella ei vaikuta siltä, että kantajayhtiöt olisivat menettäneet Italian viranomaisten toiminnan ja riidanalaisen määräajan vuoksi täysin mahdollisuutensa vedota oikeuksiinsa kansallisissa tuomioistuimissa, eli on katsottava, että tämä asia poikkeaa olosuhteiltaan asiasta Emmott.

23 Ennakkoratkaisukysymyksen toiseen osaan on näin ollen vastattava, että pääasiassa vallitsevan kaltaisissa olosuhteissa yhteisön oikeuden vastaista ei ole se, että jäsenvaltio ei palauta direktiivin vastaisesti kannettuja veroja tai maksuja sen vuoksi, että oikeus palautukseen on menetetty sellaisen kansallisen määräajan päättymisen vuoksi, joka alkaa kulua kyseisten verojen tai maksujen maksamispäivästä, ja näin on siitä riippumatta, onko direktiivi pantu asianmukaisesti täytäntöön kyseisenä ajankohtana.

Toinen ennakkoratkaisukysymys

24 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, onko yhteisön oikeuden vastaisena pidettävä sitä, että yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamisen osalta korkojen maksuun sovelletaan laskentasääntöjä, jotka eivät ole yhtä edullisia kuin perusteettoman edun palautusta koskevan yleisen järjestelmän säännöt ja jotka se kansallinen viranomainen, joka on syyllistynyt kyseiseen yhteisön oikeuden rikkomiseen, on antanut.

25 Kantajina olevat yhtiöt ja komissio ovat esittäneet asiassa 106/77, Simmenthal, 9.3.1978 annetun tuomion (Kok. 1978, s. 629) perusteella, että jäsenvaltiolla ei ole

oikeutta antaa yhteisön oikeuden vastaista verosäännöstä ja että tällaista säännöstä ja sitä vastaavaa verovelvollisuutta on pidettävä mitättöminä. Näin ollen nyt esillä olevassa asiassa on yhteisön oikeuden vastaista, että yleisen kymmenen vuoden vanhentumisajan sijasta sovelletaan Italian oikeudessa säädetyn kaltaista preskriptiivistä määräaikaa, jonka taustaolettamana on valtion verotusvallan ja verovelan olemassaolo. Samasta syystä korot on määriteltävä niiden sääntöjen perusteella, joita sovelletaan *codice civile*n mukaiseen, perusteettoman edun palautusta koskevaan vaatimukseen.

26 Huomautuksensa esittäneet kolme hallitusta puolestaan katsovat, että jäsenvaltio voi antaa vero-oikeudellisia korkojen laskentasääntöjä, jotka poikkeavat yleisistä korkojen laskentasäännöistä, jos ensin mainittuja laskentasääntöjä sovelletaan samalla tavalla sekä yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamiseen että kansallisen oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamiseen. Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallitukset esittävät lisäksi, että tältä osin merkitystä ei ole sillä, että sovellettavan korkokannan vahvistaminen kuuluu sen viranomaisen toimivaltaan, joka on vastuussa siitä, että kyseinen valtio on rikkonut yhteisön oikeutta. Italian valtio puolestaan väittää, että kysymyksen tällä osalla ei ole merkitystä, koska toimivaltainen ministeriö ei ole käyttänyt toimivaltaansa vahvistaa päätöksellään kyseinen korkokanta ja että korkokanta on yhä vahvistettu lailla.

27 Se, että kansalliset järjestelmät poikkeavat tällä tavalla toisistaan, johtuu erityisesti siitä, ettei yhteisö ole antanut säännöksiä, joilla säänneltäisiin perusteettomasti kannettujen kansallisten verojen ja maksujen palauttamista. Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tällaisessa tilanteessa kunkin jäsenvaltion sisäisessä oikeusjärjestyksessä voidaan määrittää toimivaltaiset tuomioistuimet ja antaa menettelysäännöt sellaisia oikeussuojakeinoja varten, joilla pyritään turvaamaan yhteisön oikeuteen perustuvat oikeussubjektien oikeudet; edellytyksenä tältä osin on kuitenkin se, että nämä menettelysäännöt eivät saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansalliseen oikeuteen perustuvia vaatimuksia (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että yhteisön oikeudessa annettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate) (ks. em. asia Rewe, tuomion 5 kohta, ja em. asia Comet, tuomion 13 ja 16 kohta sekä uudemmasta oikeuskäytännöstä asia C-312/93, Peterbroeck, tuomio 14.12.1995, Kok. 1995, s. I-4599, 12 kohta).

28 Yhteisöjen tuomioistuin on siten katsonut, että koska pätemättömiksi todettujen yhteisön asetusten perusteella perusteettomasti kannettujen maksujen palauttamisesta ei ole annettu yhteisön säännöksiä, kansallisten viranomaisten asiana on ratkaista myös kaikki kyseiseen palauttamiseen liittyvät kysymykset, kuten korkojen maksaminen, soveltaen korkokannan ja sen ajankohdan osalta, josta alkaen korot on laskettava, omia valtionsisäisiä sääntöjään (asia 130/79, Express Dairy Foods, tuomio 12.6.1980, s. 1887, 16 ja 17 kohta; ks. myös asia 26/74, Roquette v. komissio, tuomio 21.5.1976, Kok. 1976, s. 677, 11 ja 12 kohta).

29 On lisäksi muistutettava, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut tänä samana päivänä antamissaan kahdessa tuomiossa (em. asia Edis, tuomion 36 kohta, ja em. asia Spac, tuomion 20 kohta), että palauttamisvelvollisuutta koskevalla menettelysäännöllä noudatetaan vastaavuusperiaatetta, jos tätä sääntöä sovelletaan samalla tavalla sekä yhteisön oikeuteen perustuviin vaatimuksiin että kansalliseen oikeuteen perustuviin vaatimuksiin, kun kysymys on saman tyyppisistä veroista tai maksuista. Tätä periaatetta ei sen sijaan voida tulkita niin, että jäsenvaltion olisi sovellettava kaikkein edullisinta sääntelyä kaikkiin yhteisön oikeuden vastaisesti kannettuja veroja ja maksuja koskeviin palautusvaatimuksiin.

30 Näin ollen yhteisön oikeuden vastaista ei ole se, että jäsenvaltion lainsäädännössä säädetään, että perusteettomasti kannettujen verojen ja maksujen palauttamisen osalta sovelletaan sellaisia korkojen laskentasääntöjä, jotka eivät ole yhtä edullisia kuin ne laskentasäännöt, joita sovelletaan yksityisten väliseen perusteettoman edun palautukseen; edellytyksenä tälle on kuitenkin se, että ensin mainittuja laskentasääntöjä sovelletaan samalla tavalla sekä kansalliseen oikeuteen perustuviin vaatimuksiin että yhteisön oikeuteen perustuviin vaatimuksiin. Nyt esillä olevassa asiassa on katsottava, ettei riidanalaisen säännöksen sanamuodosta ilmene, että tätä säännöstä sovellettaisiin vain yhteisön oikeuteen perustuviin vaatimuksiin.

31 Toisella kysymyksellä kansallinen tuomioistuin haluaa myös tietää, mikä vaikutus tähän tulkintaan on sillä, että nämä korkojen laskentasäännöt on antanut kansallinen viranomainen, joka on vastuussa siitä yhteisön oikeuden rikkomisesta, jonka vuoksi kyseiset palauttamisvaatimukset on esitetty.

32 Kansallinen tuomioistuin viittaa tältä osin asetuksen nro 307/94 3 §:ään, jonka mukaan valtiovarainministeriö voi ad hoc -päätöksellään vahvistaa sen korkokannan, jota sovelletaan valtiolta oleviin verosaataviin ja valtion verovelkaan, ottaen tältä osin huomioon rahoitusmarkkinoiden kehittymisen.

33 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuimella ei ole toimivaltaa antaa vastausta kansallisen tuomioistuimen sille esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin, jos nämä eivät koske sellaista yhteisön oikeuden tulkintaa, joka olisi objektiivisesti tarpeen kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan oikeusriidan ratkaisemisessa (ks. asia C-286/88, Falciola, määräys 26.1.1990, Kok. 1990, s. I-191, 9 ja 10 kohta ja asia C-428/93, Monin Automobiles, määräys 16.5.1994, Kok. 1994, s. I-1707, 15 ja 16 kohta).

34 Ennakkoratkaisupyynnöstä ja Italian hallituksen ja komission huomautuksista ilmenee kuitenkin, että valtiovarainministeriö ei ole vielä käyttänyt tätä asetuksen nro 307/94 3 §:ään perustuvaa toimivaltaansa. Kuten Italian hallitus ja komissio ovat korostaneet, sovellettavana korkokantana on edelleen se, josta on säädetty laiksi muutetulla, 30.12.1993 annetulla asetuksella (decreto-legge) nro 557 (GURI nro 305, 30.12.1993), johon asetuksen nro 307/94 3 §:ssä nimenomaisesti viitataan.

35 Näin ollen kansallisen tuomioistuimen toisen kysymyksen tämä osa koskee hypoteettista ongelmaa, minkä vuoksi siihen ei ole syytä vastata.

36 Toiseen kysymykseen on siten vastattava, että yhteisön oikeuden vastaisena ei ole pidettävä sitä, että yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamisen osalta korkojen maksuun sovelletaan laskentasääntöjä, jotka eivät ole yhtä edullisia kuin perusteettoman edun palautusta koskevan yleisen järjestelmän säännöt, jos ensiksi mainittuja laskentasääntöjä sovelletaan samalla tavalla sekä yhteisön oikeuteen perustuviin vaatimuksiin, jotka koskevat tällaisten verojen ja maksujen palauttamista, että kansalliseen oikeuteen perustuviin vastaaviin vaatimuksiin.

Oikeudenkäyntikulut

37 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian, Ranskan ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Tribunale di Genovan 27.6.1996 ja 19.7.1996 tekemillään päätöksillä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) Pääasiassa vallitsevan kaltaisissa olosuhteissa yhteisön oikeuden vastaista ei ole se, että jäsenvaltio ei palauta direktiivin vastaisesti kannettuja veroja tai maksuja sen vuoksi, että oikeus palautukseen on menetetty sellaisen kansallisen määräajan päättymisen vuoksi, joka alkaa kulua kyseisten verojen tai maksujen maksamispäivästä, ja näin on siitä riippumatta, onko direktiivi pantu asianmukaisesti täytäntöön kyseisenä ajankohtana.

2) Yhteisön oikeuden vastaisena ei ole pidettävä sitä, että yhteisön oikeuden vastaisesti kannettujen verojen ja maksujen palauttamisen osalta korkojen maksuun sovelletaan laskentasääntöjä, jotka eivät ole yhtä edullisia kuin perusteettoman edun palautusta koskevan yleisen järjestelmän säännöt, jos ensiksi mainittuja laskentasääntöjä sovelletaan samalla tavalla sekä yhteisön

oikeuteen perustuviin vaatimuksiin, jotka koskevat tällaisten verojen ja maksujen palauttamista, että kansalliseen oikeuteen perustuviin vastaaviin vaatimuksiin.

Rodríguez Iglesias Ragnemalm Wathelet

Schintgen Mancini Moitinho de Almeida

Kapteyn Edward Puissochet

Sevón Ioannou

Julistettiin Luxemburgissa 15 päivänä syyskuuta 1998.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti